ԱՒԵՏԱՐԵՐ

«ԱՀԱ ԵՍ ՁԵԶԻ ՄԵԾ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ԿՈՒՏԱՄ» ։ ՂՈՒԿ ։ Ր ։ 10 ։

ՀԱՏՈՐ 26 · ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ · ԱՊՐԻԼ 23 · 1873 · ԹԻՒ 17

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ո՞Վ Է ԿՐԻՈՍՈՆԵԱՑ ։ —Բարոյ տալու կերպ ։ — Ըմբերանեալ քահանայն ։ —Հնդկաստանի Անգլհատ քաղաքը Միսիոնարաց ժողով մը ։ —Աբբեյուցիչ ըմպելեաց և ծխախոտի գործածութիւնը ։ — Բնական փիլիսոփայութեան վրայ համառօտ դասեր ։ —Տղայոց հիւանդանոց ի կալկաթա ։ —Ամերիկայի Բողբոքական եկեղեցի մը ի Հռոմ ։ —Իտալեայ մէջ ձիղուխթք ։ —Ձամբորդութիւն ։ —Սխալ մը ուղղութիւնը ։ —Քաղաքական լուրեր ։ —Նոթատիպ տետրակ մը ։

Ո՞Վ Է ԿՐԻՈՍՈՆԵԱՑ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ամենէն ջերմեռանդ և յաջող քարոզիչներէն մին, հանգուցեալ Տօքթոր Բէյսըն կ'ըսէ· Ոչ ոք կրնայ ապացոյց ունենալ թէ Քրիստոսի Ծառայ է, քանի որ չէ հնազանդէր Քրիստոսի Հաստատ Խօսքը։ Եւ ոչ ոք կրնայ ապացոյց ունենալ թէ կը հնազանդի Քրիստոսի կամացն այս ինչ պարագայի մէջ, եթէ անկեղծութեամբ և քաջութեամբ չանք չընէր հնազանդելու ամէն պարագայի մէջ։

Նոյն անձը սովոր էր ըսել նաև թէ՝ ինչպէս որ քիչ Քրիստոնեաներ կան որ մանուկ յատկութեանց մէջ դերազանց չեն, նոյնպէս քիչեր կան որ թերութիւն մը չունէին այս ինչ կամ այն ինչ նկատմամբ։ Ասոնք կը նմանին գեղեցիկ մարմնոյ մը որ վէրքով մը ազեղացած է, կամ թևերուն և կամ սրունկը մէկ անդամը չափազանց մեծ է։

ԲԱՐՈՋ ՏԱԼՈՒ ԿԵՐՊ

Երևելի քարոզիչ մը որ ի սկզբան նաչանաւոր էր՝ խիստ և աղմկալից կերպով քարոզ տալուն համար, յանկարծ փոխելով իր կերպը քարոզ տալու մասին՝ սկսաւ հանդարտ և առանց կրից ըսել իր քարոզները։ Եղբայրներէն մէկը դիտելով այս բանը՝ հարցուց անոր թէ ինչ բանէ չարժեցաւ այս փոփոխութիւնն ընելու։ «Մինչդեռ պատանի էի», պատասխանեց քարոզիչը, «կը կարծէի թէ ոգոտմբ կը մեռցնէ զմարդիկ, բայց երբ աւելի հմտութիւն ստացայ, հասկցայ թէ կայծքն է մեռցընողը. ուստի և որոշեցի ֆայըրոպլել մանաւանդ քան թէ պոռալ»։

ԸՄԲԵՐԱՆԵԱԼ ՔԱՀԱՆԱՅՆ

Ատենօք Պապական քահանայ մը, իր բնակած Թաղին մօտ գտնուած Բողոքական գպրոց մը յաճախող խելացի տղու մը խրատ տալով կը չանար համոզել զանի քովը գտնուած Նոր Կտակարանը թողուլ, և կոյս Մարիամին աղօթել՝ անկէ խնամք ընդունելու և վտանգէ ու չարիքէ պահպանուելու համար։ «Կը ներէք, վերապատուելի, համարձակութեանս», ըսաւ տղան. «ես Աւետարանին մէջ կը կարդամ որ, երբ Մարիամ իր կենդանութեան աստենն անգամ մը երուսաղէմէն կը դառնար, իր որդին կորսնցուց, և չգիտնալով թէ ուր էր, երեք օր փնտռեցին եատքը միայն գտաւ զանի։ Արդ եթէ չկրցաւ լաւ խնամ տանիլ իր որդւոյն զոր իրեն մօտ ունէր, որչափ ևս առաւել կարող պիտի չըլլայ խնամ տանիլ ինծի որ այսչափ հեռու եմ անկէ»։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԱԼԼԱՀԱՊԱՏ ՔԱՂԱՔԸ ՄԻՍԻՈՆԱՐԱՑ ԺՈՂՈՎ ՄԸ

Հնդկաստանի մէջ Ամերիկացի երիցական Միսիոնարաց հրաւիրմամբը յիշեալ երկրին մէջ աշխատող Միսիոնարք անցեալ Դեկտեմբեր ամսուն խորհրդակցութեան համար ժողովեցան վերոյիշեալ քաղաքը, և եօթն օր շարունակ նիստեր ունեցան։ Կ'ըսուի թէ երբեք օտար երկրի մը մէջ այսչափ մեծ թուով Միսիոնարք մէկտեղ հաւաքուած չէին։ Իննևտասն ընկերութեանց վերաբերեալ Միսիոնարներ ներկայ գտնուեցան այս ժողովին։ Ասոնցմէ 118. ժողովականներէն 88ը Միսիոնար էին, 21ը՝ բնիկ քարոզիչ, և 9 աշխարհական։ Միսիոնարներէն 33ն Անգլիացի էր, 32ն Ամերիկացի, 17ը՝ Սկովտիացի, 3ը Իռլանտացի, 2ը՝ Գերմանացի և 1ը՝ Նորուեկիացի։ Ասոնցմէ ոմանք աւելի քան 1,600 մղոն հեռաւորութենէ եկած էին՝ խորհրդակցութեան մասնակից ըլլալու համար։

Առաջուց եղած կարգադրութեանց համեմատ աւելի քան 40 դրութիւնք կարգացուեցան այլևայլ շատ կարևոր նիւթոց վրայ, զորօրինակ՝ «Հնդկաց քարոզել», «Շուկաներու մէջ կամ տուներէ դուրս քարոզել», «Մահմետականաց Աւետարան քարոզել», «Բարձր Անգլիական դաստիարակութիւն իբր ճիւղ Միսիոնարական դործին», «Միսիոնարական Ընկերութիւնք միջամտութիւն ընելու չեն իրարու դործին—իւրաքանչիւր ընդհանուր օրէնք արտաքին Առաքելութեանց», «Պաշտօնեաներ կրթել», «Բժիշկ Միսիոնարներ», «Բնիկ եկեղեցեաց դիրքը, և զանոնք իրենք զիրենք հոգացող ընելու լաւագոյն ճամբան», «Հընդկաստանի մէջ Աւետարանին տարածուելուն արգելքներ»։ Ասոնցմէ զատ եղան նաև Հնդկաստանի այլևայլ կողմերը Քրիստոնէութեան բերած յառաջադիմութեան պատմութիւններ, ՚ի, ՚ի։ կ'ըսուի թէ իւրաքանչիւր դրութիւն կարդացուելէն եատքը անոր վրայ եղած փաստաբանութիւնները բաւական չերմ էին։ Կարծիքներն անաչառ և ազատ կերպով բսուեցան, բայց և այնպէս ոչ կսկծալի խօսքեր եղան, ոչ անվայել զգացմունք։ Կարդացուած դրութիւնները և ուղերձները հրատարակուելով դիրք պիտի ըլլան։

Ներկայ եղող Միսիոնարներէն մին կըսէ, «Ժողովին մէջ մեզի մեծ քաջալերութիւն տուող բաներուն մէկն էր բնիկ անդամներուն թիւը և յաջողութիւնը։ Ասոնք թէ դրութիւնները կարդալու և թէ խորհրդածութիւնները ընելու մասին բաւական նշանաւոր

մաս մը ունեցան։ Անոնք մեր Միսիոնարական գործը պսակող պատուղը և Հնդկաստանի մէջ եկեղեցւոյն յոյսն են"։

Այս ժողովին մէջ խօսուած ճառերէն այս անգամ, "Միսիոնարաց բնիկ եկեղեցիներուն հետ ունեցած յարաբերութեան" նկատմամբ խօսուած ճառէ մը հետեւեալ կտորը կ'առնենք։ Ցեղեկագիրը որմէ այս հատուածը կ'առնենք՝ այս ճառին համար կ'ըսէ թէ կարդացուած ճառերուն մէջ ամենէն կարեւորն էր։ Ահա հատուածը. "Մեր բնիկ եղբայրներն այլեւս պիտի չհամբերեն որ իրենց հետ իբրեւ տղայոց հետ վարուի. և իրաւունք ունին։ Անոնք հիմա բաց դաշտ մը կ'ուզեն իրենց կարողութիւնները փորձելու և զարգացնելու համար, և այսպիսի դաշտ մը պէտք է որ ունենան։ Ո՛ր ծնող կ'ուզէ երբէք իր որդւոյն կարողութիւններուն զարգացմանն արգելք ըլլալ. ոչ ապաքէն կը ջանայ մանաւանդ անոնց աճմանը և յառաջադիմութեանը նպաստել. օր քան զօր աւելի խնամով և սիրով կը կրթէ և կ'ուսուցանէ տղան։ Ամեն ալ կուգայ որ կը դադրի անոր կրթիչը կամ դաստիարակն ըլլալ, և անոր ամենասիրելի բարեկամը կ'ըլլայ։ Ծնողական և որդիական սէրը տարուէ տարի կ'աճի և կը զօրանայ։ Որդին միշտ յառաջադէմ կը զարգանայ, իսկ հայրը երթալով կը քաշուի. վերջապէս որդին կ'առնէ իր վրայ պատասխանատուութիւնն ու գործը։

Մենք օտարականքս ասկէ աւելի ի՞նչ կ'ուզենք։ Այս է մեր կեանքին նպատակը և մեր աշխատանաց պտուղը։ Այո, այս է մեր բուն կեանքը, և մեր որդւոց կենացը մէջ դարձեալ կ'ապրինք։ Բայց դեռ ժամանակը չէ որ Հնդկաստանի եկեղեցիներն անկախ ըլլալ խորհին. օտար ընկերութեանց քսակին կապն ալ չի կրնար անոնց ձեռքը արուիլ։

Այս է մեր ներկայ յարաբերութիւնը։ Զարգացնենք և քան զևս մեր եղբայրներուն կարողութիւնները, և թողունք անոնց վրայ այնչափ պատասխանատուութիւն որչափ անոնք տանել կարող են։ Ամեն քրիստոնէական գործ որ երկրին մէջ կ'ըլլայ՝ բնիկ եկեղեցիներէն կախում ունի։ Մեր գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ անոնց ջանքերն ամենէն աւելի օգտակար ընել"։

ԱՐԲԵՑՈՒԹԻՒՆ ԸՄՊԱԼԵԱՑ ԵՒ ԾԽԱԽՈՏԻ ԴՈՐԾԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Պատ. Տօքթօր Հոփքինս անուն եկեղեցւոյ Ամերիկայի հեղինակը և Ուիլլեամս Գօլէճի նախագահը, յիշեալ վարժարանին աշակերտաց առջև մեծ խօսած մէկ ուղերձին մէջ հետեւեալ կարծիքը կը յայտնէ արբեցուցիչ ըմպելեաց եւ ծխախոտի գործածութեան նկատմամբ.

"Ես համոզուած եմ որ", կ'ըսէ, "այսպիսի նիւթոյ գործածութիւնը՝ Աստուծոյ նուիրեալ տաճար մը եղող մարմնոյ մը սրբութեանը բնաւ չի վայլեր։ Բարի մարդիկ կրնան այսպիսի նիւթեր գործածելու սովորիլ տգիտութեամբ կամ հասուն կերպով չխորհելով. զօրաւոր մարդիկ ալ կրնան կապուած մնալ այսպիսի ունակութեանց՝ իրենց զօրաւոր կազմութեանը վստահելով։ Բայց ես կը հաւատամ թէ այս մասին նկատմամբ անկեղծաբար և հասուն կերպով եղած խորհրդածութիւն մը պիտի ցուցնէ թէ յիշեալ ունակութիւնները չեն վայլեր կատարելապէս Աստուծոյ նուիրեալ անձի մը։ Այս մասին քանի մը պաշտօնէից կացութիւնը ես կը համարիմ իբրեւ արգելք բարձր ատիճանի մարդկութեան հասնելու, և հոգեւոր կրօնքին տարածմանը։ Ուստի ձեզի, որ եկեղեցւոյ պաշտօնեաները ըլլալու պատրաստուած էք, կ'ըսեմ թէ արբեցուցիչ կամ թմրեցուցիչ նիւթոյ ազդեցութեանը ներքև քարոզ պատրաստողը "նորանշան կրակով" ծառայութիւն կ'ընէ Աստուծոյ, և թէ կրեբական ղեկասներուն նկատմամբ խղճահար ըլլալով՝ տակաւին թմրեցուցիչ նիւթերէ անդգայացեալ մարմնով և արբեցուցիչ ըմպելեօք ապականեալ շնչով կրօնական ծառայութեան մէջ մտնելը՝ նման է բաժակին և պնակին դուրսի ղէն միայն մաքրելուն։ Ոչ թէ այնպիսի նիւթերէ կամ ըմպելիներէ հրաժարեալ ըլլալն արժանի կ'ընէ կամ ձեռք բերել կուտայ սրբութիւնը, այլ սրբութեան հասնելու համար հարկաւոր պայման մըն է"։

Հռչակաւոր հեղինակին այս խօսքն արժանի է որ ամէն պաշտօնեայ և ուսանող, մանաւանդ անոնք որ դեռ այն ունակութիւններն առած չեն՝ ուշադրութեամբ կարդան։ Թող դպրոցականն այնպիսի նիւթերու գործածութեանը սովորելէ, քանի անդամ մը անոնց սովորելէ ետքը՝ հրաժարիլը շատ դժուարին է։

Աւետարերի համար։

ԲՆԱԿԱՆ ՓԻԼԻՍՓԱՅՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ ՀԱՄԱՌՕՏ ԴԱՍԵՐ

Գ. ԴԱՍԻՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հարցում. Երբ օդին մէջ գնդակ մը կը նետես, անիկա միշտ նոյն արագութեամբ կը չարժի։

Պատասխան. Ոչ, չարժումը սակաւ կը նուազի, մինչեւ որ գնդակը գետինը կ'իյնայ։

Հ. Մարմնոյ մը նուազող չարժմանն ինչ կ'ըսուի։

Պ. Յառաջեալ չարժում կ'ըսուի։

Հ. Յառ բառին նշանակութիւնն ինչ է։

Պ. Յառ կ'ըսուի բան մը որ իւրաքանչիւր քայլ առնելուն սակաւ կը կամացնայ։

Հ. Վազելու առեն ինչպէս կրնաս յառաջացնել այսինքն կամացցընել չարժումդ։

Պ. Քալելու սկսելով։

Հ. Եթէ քալած առենդ սկսիս վազել, եւ երթալով երագես վազելդ, ինչ տեսակ չարժում կ'ունենաս։

Պ. Երթեւեալ չարժում։

Հ. Եթէ քալած առենդ քայլերդ ոչ երագես եւ ոչ յամրացնես, ինչ տեսակ կ'ըլլայ չարժումդ։

Պ. Միակերպ չարժում կ'ըլլայ։

Հ. Միակերպ չարժմամբ ինչ կը հասկըցուի։

Պ. Շարժում մը որ միշտ միեւնոյն է, ոչ աւելի յամր եւ ոչ աւելի արագ։

Հ. Ձիչէ մարմին մը որ միշտ միօրինակ կը չարժի։

Պ. Ժամացուցին ցուցակները եւ բոլոր անիւները միշտ միեւնոյն արագութեամբ կը դառնան։

Հ. Ուրեմն ինչ է ժամացուցին չարժումը։

Պ. Միակերպ չարժում։

Հ. Ի՞նչ է պատճառ որ նետուած գնդակ մը գետինը կ'իյնայ։

Պ. Երագեալ չարժումը։

Հ. Ինչու համար երագեալ է։

Պ. Քանզի գնդակը որչափ կը մօտենայ երկրին, այնչափ երկրիս ձգողութիւնը իրեն կը քաշէ զայն, եւ այսպէս գնդակին չարժումը երթալով կ'երագի, մինչեւ որ գնդակը գետին իյնայ։

ՏՂԱՑՈՑ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ Ի ԿԱԼԿԱԴԱ

Միս Պրիթման և Միս Սիլէ, երկու Ամերիկացի Միսիոնարուհիք ի կալկադա Հնդկաստանի մէջ, տղոց քաղքին աղքատ և անտէրունչ տղայոց համար հիւանդանոց մը բացած են։ Կալկադայի լրագիրները շնորհակալութեամբ կը խօսին այս նոր ձեռնարկութեան վրայ, ըսելով թէ մինչեւ ցարդ հիւանդ տղայոց մասնաւոր խնամք տարուած չէր, այլ անոնք հասարակաց հիւանդանոցները տարուելով, հոն շատ գէշ ազդեցութեանց ենթակայ եղած էին։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԿԵՑՎԱԾՔ ՄԸ Ի ՀՌՈՄ

Իտալիոյ կառավարութիւնը Հռոմ քաղքին տիրելէն առաջ, այսինքն իբր երկու տարի առաջ, հին քաղքին պատրիսպանութեան յանձնեց Ամերիկացի Բողոքական պաշտօն մատուցելուն թոյլատուութիւն եղած չէր։ Հռոմ բնակող կամ այն քաղաքը տեսնելու գացող Ամերիկացիք, Պապին քով Ամերիկայէն Գեսպան մը ներկայած ժամանակէն ի վեր իրենց Բողոքական պաշտօնը կը կատարէին Գեսպանատան մէջ, բայց քանի մը տարի առաջ Պապական կառավարութիւնը Գեսպանատան մէջ Բողոքական պաշտօն մատուցանելուն ալ դժկամակելով դանդաղ ըրաւ, և ասոր վրայ Ամերիկացիք սակաւ առ սակաւ իրենց ժողովատեղին քաղքին պարիսպներէն դուրս փոխադրել։ Սակայն 1872ին Մարտի մէջ Ամերիկացիք ժողովարան մը չհիմնելու համար տեղ մը գտնելին նոր և լայն փողոցի մը վրայ որ քաղքին կեդրոնը կը տանի, և 1873 Յունուարի 25ին այս նոր շէնքին անկիւնաքարը դրուեցաւ յատուկ Բողոքական արարողութեամբ։ Շէնքը պիտի արժէ 12.000 Օսմանեան լիրա, և 750 հոգի առնելու չափ ընդարձակութիւն պիտի ունենայ։ Հռոմի մէջ Պապական Իշխանութիւնը հաստատուելէն ի վեր այն քաղքին պարիսպներէն ներս շինուած առաջին Բողոքական եկեղեցին պիտի ըլլայ ասիկա։

ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ ՁԻՋՈՒԻԹՔ

Իտալիոյ խորհրդարանին (Բարլամենթին) հաստատած մէկ նոր օրէնքը կ'արտաքսէ Ձիզուիթներուն կարգին Առաջնորդը ուրիշ կաթոլիկ վանական կարգաց Առաջնորդներուն վայելած առանձնաշնորհութիւններէն։ Այս բանը չատ վշտացուց կաթոլիկներուն մէկ մասը, բայց ընդհակառակն մեծ ուրախութեան պատճառ եղաւ նոյն կաթոլիկ Եկեղեցւոյն վերաբերեալ ազատամիտ մասին մէջ։ Այս վերջիններըը, եթէ Պապէն չվախնային, հրապարակաւ պիտի յայտնէին Իտալիոյ կառավարութեան իրենց շնորհակալութիւնը։ Բայց ի քահանայից, կաթոլիկ Եկեղեցւոյն մէջ չատ քիչերը կը հասկնան թէ որչափ տարածուած է Ձիզուիթեան կարգին ազդեցութիւնը։ Երևելի Գաղիացի հեղինակ մը կ'ըսէ, "Ձիզուիթներուն ընկերութիւնը սուր մըն է որուն երախակալը Հռոմի մէջ է, իսկ ծայրն՝ ամէն տեղ"։ Զուիցերիի Թայմզ անուն լրագիր մը կ'ըսէ նոյն ընկերութեան համար թէ՝ "Անիկա ոչ այնչափ կրօնական որչափ քաղաքական նպատակ ունեցող մարմին է։ Հռոմի եկեղեցւոյն քաղաքային գործողութիւնը, նեռւն մեծ մասը կընայ այս ընկերութեան թելադրութեանն ընծայուիլ։ Ձիզուիթներն Իտալիոյ թշնամի են, և Պապին անսխալականութեան վարդապետութեանը հեղինակ։ Պանծալի օր մը պիտի ըլլայ Իտալիոյ բարօրութեան համար, եթէ այս ցերութեան պահապանները դիտնան հետևիլ Պիզմարքի խրատին որ ձիզուիթները Գերմանիայէն վռնտեց"։

Աւետաբերի համար

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Ա. անգամ դրածախութեան պաշտօնեայ Պրուսայի գաւառին արեւմտեան կողմը ճամբորդեցի. այսինքն Քիրմաստը, Կէպէլ, Մանսըը, Պալըքէսէր, Գօմափունար, Ակօնկն, Սարը գիւղ, Ելմիզլիք, Պօզաչէհիր, Հաճիփաշան գիւղ, Գազագլար, Պանտըրմա եւ Մըհալիճ, ամէնը 13 տեղ։

1. Անցեալ տարի Քիրմաստըի կառավարութիւնը հրամանագրի մը համեմատ Յունարէն այբենարաններս դրաւելէն ետքը Կ. Պոլիս դրկած էր (այնպէս պատմեց Բուսուսմաթ մէմուրին). բայց կրկին Պրուսա եւ անկէ Քիրմաստը ևս դրկուած էին ըսուելով թէ գիրքերուս խուզարկութիւնը ոչ թէ ձեզի, այլ ծովեզերեայ մաքսատանց կը վերաբերի, եւ այդ այբերանները տիրոջը տուէք։ Ուստի ամբողջապէս լինձի ետ տուին։ Ահա այսպէս տեսնուեցաւ որ թէ Պրուսայի հրամանագիրը (Ջալիէն էր թէ Մաքսատունէն չեմ դիտեր) եւ թէ Քիրմաստըի Մեճլէսին գործադրութիւնը սխալ հիման վրայ հաստատուած էր, որմէ լինի նեղութիւն եւ դիրք ծախելու դրծիս ձեռս ծագեցաւ։

2. Անցեալ տարի Գօմափունար դանուած տեղս տեղւոյն Ցոյն քահանայն քաջալերեց ժողովուրդը Գաւառանչը Աւետաւարանչել, Նոր Կտակարան եւ այլ դրքեր տանելու (Գաւառանչը կ'ըսուի Ցունարէն դրով եւ Տաճկերէն լեզուաւ տպուած դրոց), որպէս զի իրենց դաւանութիւնը դպրոցին մէջ այս դիրքերը կարդալով վարժուին այն լեզուին ու ատեն մէջ ալ կարդալով դիտէ այդ միջոցով Սուրբ Գրոց կենարար իսկ քերուն ծանօթանան. քանզի ժողովուրդին լեզուն Պուլկարերէն ըլլալով, եկեղեցւոյ մէջ գործածուած չէին Ցունարէն լեզուն ի հարկէ իրենց անհասկնալի եւ սակաւ լեզու մըն է (Ա. Կորնթ. ԺԴ. 19), վասնզի յիշեալ քահանային սիրակն օրեր նոյն Գաւառանչը Աւետարանը եկեղեցւոյ մէջ ալ կը կարդայ եղեր, բայց ասոր տարի քահանայի փոխոխութիւն ըլլալով հոն նոր եկող քահանայն յիշեալ դրքերուն թէ դպրոցին եւ թէ սիրակի օրեր եկեղեցւոյ մէջ ընթերցումը արդիլած է «ասոնք կարդալը մեղք է» ըսելով, եւ հիմա ժողովուրդը տարակուսած է թէ այս երկու քահանայից որո՞ւն ըրածը չիտակ կամ սխալ է։ Խեղճ ժողովուրդ, միայն քանի մը ամիս Աւետարանչ կենարար խօսքը մտիկ ըրիր հակըրցած լեզուովդ՝ ու նորէն զրկուեցար։ Թէ ինչու Ցոյն կղերը ժողովուրդէն կարդիլէ Սուրբ Գիրք կարդալը, ուրիշ յօդուածի կը թողում։

3. Մանեսա լիճին եղերքը եղող գաղգալար գիւղը (տես Աւետաբեր 1872ի, թիւ 16) ասանգամ Ռուսերէն Նոր Կտակարան, եւ Մովսէսի Հինգ Գիրքը տարած էի, բայց իրենք հին խոշոր գրերով եւ հին տեսակ կազմերով գիրքերէն զատ նոր գիրքերու բնաւ յարդ չէին տար իբրեւ նորաձեւ բաներ. իրենց ապրելու սովորութիւնն ալ ազատ է ամէն տեսակ նորաձեւութենէ։

4. Պանտըրմա. Մարմարայի ծովեզն վրայ Ասիական ծովածոցի մը եղերքը Պրուսայէն 20 ժամ հեռու դէպ արեւմտեան դեղեցիկ դիրքով 400 ական տնուոր Հայ, Ցոյն եւ Տաճիկ բնակչօք գիւղաքաղաք մ'է. օդն ու ջուրը աղէկ եւ հողը բարեբեր է։ Հոս բաւական տուն քարոզի տուն եւ դպրոց հաստատուած եւ բաւական տուն ալ չարունակուած ըլլալէն եռքը ընդմիջած էր. եւ տեղւոյն Բողոքականք տունն մը պաղած, մարած մնացին. բայց ասոր տարի Երէց Պատ. Ա. Պուղատանեան ընտանեօք հոն հաստատուած գտայ։ Հիմա ամէն Կիրակի եւ չաբթու մէջ որչեալ ատենները կրօնական պաշտամունք կը կատարուի։ Նաեւ չափահաս մանչ եւ աղջիկ աղայոց դպրոց մը կայ Երիցուն հակոզլեհան ներքեւ։ Յիշեալ Բողոքականաց այժմեան հոգեւոր վիճակը գովելի չէ։ Ոը խրատեմ այս եղբայրները, որ սկսին յառաջ երթալ եւ չանալ օգտակար ըլլալ եւ պարծանք Աւետարանական կրօնքին։ Նաեւ գովելի չէ Սուրբ Գրոց գիտութեամբը լուսաւորեալ ազգայնոց վիճակը. քանզի թէպէտ բաւական լուսաւորութիւն ունին, բայց կրօնքի կողմանէ բոլորովին անհոգ եւ անտարբեր վիճակ մը կը տիրէ անոնց։ Սրբեցողութիւնը հասարակ բան մ'եղած է անոնց մէջ, եւ գեղջ վիճակ մը կը տիրէ ամէն հասակի եւ սեռի անձանց վրայ։ Սրմնդնէք, ով բարեկամներ, ու բաւական համարեցէք մարմնաւոր հաճութեանց ծառայ ըլլալը, որ չըլլայ թէ, երբ մահը յանկարծ ձեր վրայ հասնի, ձեր այժմեան վիճակին մէջ բռնուած ըլլաք եւ յաւիտենական յաւատատութեան մատնուիք։

(Մնացեալը ետև ընթերցուի)

ՍԻՍԱԼԻ ՄԸ ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆԸ

Պր. Գուզուքեպաղեան կը խնդրէ որ յանուցանենք թէ Բոստոպայէն գրըկուած և Աւետաբերի 14երորդ թիւով իր ստորագրութեամբը հրատարակուած նամակի մը մէջ, իր անունէն առաջ դրուած "Պր". (պարոն) տիտղոսը ինք դրած չէ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ապրիլ 11 ըստ Յուն. եւ Ապրիլ 23 ըստ Լատ. 1873.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Անցեալ շաբթու երեքշաբթի օրը բարձրադոյն դուռը կայսերական հրամանագիր մը կարդացուեցաւ, որ ելևմտից նոր պաշտօնեան Մէհմէտ Րուշտի փաշա (Շերուանի Զատէ) էսսատ փաշայի տեղ եպարքոսութեան պաշտօնին կը հաստիչեր։ Կայսերական հրամանագիրը նոր եպարքոսին ուշադրութիւնը կ'ուղղէ մանաւանդ հատատարմութեամբ գործադրելու Տէրութեան վարչութեանը մէջ սկսուած բարեկարգութիւնները որոնք երկրին բարօրութեանը և ժողովուրդին երջանկութեանը համար հարկաւոր միջոց համարուած են։

— Նախկին եպարքոսն էսսատ փաշա իկնելոյ կուսակալ անուանուեցաւ փոխանակ թաքի էսատին փաշայի որ Ադրիանուպօլսոյ կուսակալ դրուեցաւ։

— Դանուբի վիլայէթին ընդհանուր կառավարիչը Համտի փաշա ելևմտից պաշտօնեայ անուանուեցաւ նորընտիր եպարքոսին տեղ։ Բրիզրէնտի (արևելեան Ալպանիոյ մայրաքաղքին) կուսակալն Ապտիւլ Բահման փաշա Դանուբի վիլայէթին ընդհանուր կառավարիչ կարգուեցաւ փոխանակ Համտի փաշայի։ Տրապիզոնի կուսակալ Ղազլիպ Պէյ փոխանակ Համտի փաշայի Պրուսայի կուսակալ դրուեցաւ. Ահմէնքի և Հռոմի նախկին դեսպան Ֆօթհիաթիս Պէյ անուանուեցաւ անդամ Տէրութեան խորհրդոյ (Շուրայի Տէվլէթ)։

— Խպրէթ և Սէրաճ կոչուած Թուրքերէն լրագիրներուն խմբագիրներն աքսորելու մասին կառավարութեան ընթացքին վրայ Լէվանդ Հերալտ խորհրդածութիւն ընելով կը յայտնէ իր ցաւը յիշեալ ընթացքին համար զոր ինք խմբագիրն ըստ կանոնի եղած չի համարիր, բայց միանգամայն կը դատապարտէ այն խմբագրոյ ընթացքը։ «Պէտք է», կ'ըսէ, «հասարակաց միտքն այս երկրին մէջ զօրացնել ողջամիտ և օգտակար հրահանգութեամբ, ոչ թէ խակ գործերու գրգռել զայն տհաս դատողութիւնները թուլնաւորող և սրկարացնող տեսական սկզբունքներով։ Ընկերական և քաղաքական փոփոխութիւնները Թուրքիոյ մէջ պիտի ըլլան անտարակոյս դէպքերուն բնական ընթացիկ համեմատ, բայց յիշեալ խմբագրոյ պահանջած արմատական և արագ փոփոխութիւնները համար դեռ պատրաստութիւն չկայ»։

— Նոյն լրագիրը Ռուսիկանութեան պաշտօնէին արդարութեան համաձայն ըրած դովելի և արագ մէկ գործը կը պատմէ։ Ռուսիկանութեան գինուոր մը գինովութեան ատեն թաթաւիլա կոչուած թաղը խահվէճի մը կը սպաննէ, և դրացիները սպանողը բռնելով մեռը գտնուած Ռուսիկանութեան կայանը կը բերեն։ Կայանին պաշտօնակալը սպաննողին կողմը բռնելով, իր մարդոցը հրաման կ'ընէ բաղմութիւնը ցրուել։ Ռուսիկանութեան պաշտօնեան իզդէթ փաշա առնելով այս դէպքին լուրը, իսկոյն կը ղրկէ յիշեալ պաշտօնակալն իր ատենաւանէն, և սպանողին դատը տեսնելու համար կը հրամայէ բանտարկել զանի, սպանուողին ընտանեացն ալ ռոճիկ տալ։

— Բամնոյ կոմսին յաղարկաւորութեան հանդէսը կատարուեցաւ անցեալ շաբթու երկուշաբթի օր շքեղութեամբ և մեծ բազմութեան մը ընկերակցութեամբ։ Ռուսիոյ Դեսպանը և դեսպանական կարգէ ուրիշ երևելի անձինք ներկայ էին։ Ի պատիւ ննջեցեալին՝ յաղարկաւորութեան հետ ընկերացած էին նաև ձիաւոր զօրաց խումբ մը, խումբ մ'ալ հասարակ զինուորներ։ Այս երևելի Հրեայ վաճառականին թողած հարստութիւնը կը համարուի երկու միլիոն լիրայէ աւելի, և անչարժ ստացուածներէ եղած տարեկան եկամուտին այսինքն տուներու և չէնքերու վարձուց համար ալ կ'ըսուի թէ 40,000 լիրա է։

— Ալի Պէյի տունը եղած գողութեան համար ամբաստանեալ անձին (տես Աւետարեր թիւ 14) հարցուփորձէն հասկցուած է որ անիկա մասնակից չէր այն յանցանքին, ուստի ազատ թողուած է, և բեռահեա գատըն կոչուած տաճիկ կին մը բռնուած է իբրև բուն յանցաւոր։

— Պարսից դեսպանը բողոք ըրած է բարձրադոյն Դուռը՝ Թուրքիոյ մէջ բնակող Պարսիկներու հետ բուն Օսմանեան հպատակներու պէս վարուելու նոր որոշման դէմ։

ԱՅԼԵՒՍՅԼ ԼՈՒՐԵՐ

Կ'ըսուի թէ Զանզիպարի թագաւորը մեծժած է Անգղիոյ կառավարութեան հետ դաշնադրութիւն ընել Ափրիկէի արևելեան եզերքը գերեվաճառութիւնը չնչելու համար։ Բայց Անգղիոյ կառավարութեան կողմէն հոն ղրկուած գործակատարները տակաւին կը յուսան թէ թագաւորը պիտի փոխէ իր միտքը, կամ, եթէ անիկա նոյն մնայ վրայ մնայ, իրենք կարող պիտի ըլլան ուրիշ միջոցներ գտնել այն գարշելի առուտուրն արգելելու։

— Հիւսիսային Ամերիկայի Հարաւային կողմը Հոնտուրաս նահանգին մէջ Սան Սալվատոր կոչուած քաղաքը մօտերս սաստիկ երկրաշարժ մը պատահած, և 2½ միլիոն լիրայի ստացուածոց կորուստ եղած է, իբր 800 ալ մարդիկ մեռած են։

— Կ'ըսուի թէ Հռոմի Պապն այնպէս ծանր հիւանդ է որ անոր առողջանալուն շատ քիչ յոյս կայ, ուստի և արդէն հարկաւոր միջոցները ձեռք առնուած են որ անոր մեռնելէն անմիջապէս ետքը չուտով յաջորդ մը դրուի։

ՆՈՐԱՏԻՊ ՏԵՏՐԱԿ

«ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ ՄԸ»։ Զորս էջէ բաղկացեալ տետրակ է, և պարունակելով Քրիստոսի հրաւէրը յոգնած և բեռնաւորուածներուն իրեն երթալու, երթալուն պատճառները, հրաւէրին պայմանները, այլովքն հանդերձ, Սուրբ Գիրքէն այլ և այլ վկայութիւններով կը բացատրէ։ Անոնք որ կ'ուզեն իրենց բարեկամներուն, ծանօթներուն և ուրիշ մարդոց խորհուրդներն ուղղել այս քաղցր հրաւէրին՝ այս տետրակը շատ յարմար պիտի դտնեն անոնց ձեռքը տալու։

Կը գտնուի Պօլիս Ֆիլճանճըլար փողոց Ամերիկացւոց Պայպըլ Հաուզ կոչուած նոր խանը, Բողոքականաց դրատունը։

ԱԻԵՏԱԲԵՐԻ ԳԻՆԸ

Մէկ օրինակին տարեկան գինը փոստային ծախքով, մէկ արծաթ մէճիտիէ է։

Մէկ անձի ղրկուած չորս օրինակի տարեկան գինը՝ երեք մէճիտիէ է։

Իւրաքանչիւր թիւ 20 փարա է։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԻՍԻՈՆԱՐԱԾ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷՆ
Խմբագիր Հ. Փ. ԿՐԻՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Ֆիլճանճըլար փողոց, Ամերիկան Խան։